

Internetavisernes historie

- fremvækst og klassificering af de danske internetaviser 1993-2006

Projektet *Internetavisernes historie* har et tredelt mål: Det teoretiske mål er at udarbejde en afgrænsning af fænomenet 'internetavis' som medie. Det historiske mål er at beskrive de danske internetavisers historie og fremvækst, og det statistiske mål er at udarbejde en registrant over tidligere og nuværende danske internetaviser.

Præsentation

Det grafiske gennembrud med browseren Mosaic i 1993 muliggjorde en kraftig kommerciel og indholdsmæssig vækst for det som i medierne og offentligheden blev stadig mere kendt som *Internet*. Løbende opdateringer og hurtig publicering er gode forudsætninger for at tilfredsstille et nyhedshungrende publikum, og traditionelt avisstof fik hurtigt indpas på internet.

Nærværende projekt vil afgrænse fænomenet internetavis i to sammenhænge:

- hvordan internetaviser forholder sig til øvrige genrer og medier på internet, herunder en analyse af indholdsgenrer og formsprog.
- hvordan internetaviser sameksisterer med de trykte aviser, baseret på casestudier af udvalgte aviser/internetaviser.

Tidsperioden 1993-2006 er valgt, dels for at kunne fange de aller første internetaviser, og dels for at inkludere den nye pligtafleveringslov der træder i kraft den 1. juli 2005, hvor også dynamiske internetaviser omfattes af den nye lovtekst.

Forskningens "state-of-the-art"

Der findes forholdsvis få videnskabelige undersøgelser, hvor formålet er at teoretisere fænomenet 'internetavis'. Det EU-finansierede projekt Cost a20, med fokus på internettets betydning for massemedierne i Europa, har undersøgt førstesiderne til de enkelte landes hovedaviser sammenlignet med de tilhørende netudgaver.¹ De endelige resultater er endnu ikke publiceret, men vil give et godt billede af forholdet mellem papiravisen og netavisen i de 14 deltagende lande. Dette vil supplere nærværende projekts undersøgelser i forhold til den komparative analyse.

Tyske medier var tidligt bevidste om at synliggøre sig på internet. Rada (1999) undersøger tidlige udgaver af aviser og magasiner på internet, og beskriver de væsentlige ændringer ud fra to vinkler: udviklingen af internettet som medie, og udviklingen af avisen og magasinet som online-genre. En interessant sammenligning bliver at se udviklingen de senere år, med henblik på ændringer i netavisens formsprog.

De skandinaviske lande er veludviklede IT-samfund såvel i udbredelse som anvendelse, og det er naturligt at kigge på den nyere teoretiske forskning om internet, medier og genrer som findes i Finnemann (2005), Brügger (2002), Petersen (2003), Engebretsen (2001), Schwebs & Otnes (2001) og Wadbring & Weibull (2000).

---

¹ <http://cost-a20/iscte.pt>

Problemet

Projektets udgangspunkt er en historisk funderet analyse af internetaviser som separat medie, med henblik på at definere dets karakteriserende egenskaber. Jeg vil vurdere både de mediemæssige, de indholdsmæssige og de formmæssige særpræg, og kigge på hvordan internetaviser lever i sameksistens med de trykte aviser.

Søllinge & Thomsen (1988) opererer med en bredere definition af avisbegrebet for at rumme dagspressen som helhed.² En lignende problemstilling gør sig gældende i dette projekt. Et naturligt udgangspunkt for at finde de danske netaviser, er at kigge på de trykte avisers netsider. De fleste dagsaviser har en internetudgave, men der findes også eksempler på internetaviser som ikke har trykte modstykker. En afgrænsning skal kunne indfange begge typer, uden at være for generel. Traditionelle kriterier som en indholdsansvarlig udgiver, en regelmæssig udgivelsesfrekvens og et formål om formidling af offentlige og private nyheder er svære at komme fra, mens fysiske rammer, udgivelsehyppighed, oplag og geografi synes at spille mindre roller.

En vigtig del af internetavisernes formsprog er nettets nye egenskaber til brugerinvolvering og mediemangfoldighed. Hvordan, og i hvilken grad dette udnyttes er en central del af sammenligningen mellem de trykte og de digitale aviser. I den forbindelse vil jeg se på hvordan internetaviserne integrerer nyere indholdstyper som fx Wiki, interne og eksterne weblogs, billedgallerier, personlige hjemmesider og kommercielle tjenester.

Nogle interessante emner, deriblandt internetavisernes økonomi og finansiering og den flermedielle mediestrategi, bliver kun diskuteret i mindre omfang. Juridiske spørgsmål om ophavsret, *deep linking* og syndication er komplicerede emner såvel teknisk som principielt. Det vil derfor være gavnligt først at have en klarere defineret typologi over websites og internetaviser før videre studier påbegyndes.

Teori

For at beskrive en internetavis, er det nødvendigt at kunne afgrænse såvel "internet" som "avis", og det er i den første del vi løber ind i de største problemer. Finnemann (2005) og Brügger (2003) diskuterer internet, websites og medier/kommunikation i et mediehistorisk perspektiv, og med dette teoretiske fundament vil projektet bidrage med fokus på en enkelt genre, internetavisen. En diskussion af internettet i et mediegenealogisk og medietypologisk perspektiv findes i Petersen (2003). Her er netavisen en subgenre af www-typen "netmedier"³, og nærværende projekt vil belyse netavisen i større detalje.

Projektet 'Medie- og kommunikationsvidenskabernes teorier — historie og aktualitet'⁴, omhandler det medie- og kommunikationsteoretiske felt, og har et specielt fokus på nyere digitale medier, og disses samspil med eksisterende medier. Casestudierne med sammenligningen af trykte aviser og internetaviser vil være en konkretisering af de teoretiske arbejder.

De danske avisers historie er dokumenteret i Søllinge & Thomsen (1988), og vil danne grundlag for avishistorien. Den norske medieforsker Martin Engebretsen, nordens første doktor i netjournalistik, har med sine bøger fra 2001 og 2002 både en praktisk og en teoretisk indføring i journalistik på nettet. Udover de genrespecifikke tekster, vil nærværende projekt benytte sig af værker indenfor den mere generelle medieteorier og mediehistorie.⁵

---

2 Søllinge & Thomsen (1998); 9

3 Petersen (2003); 109

4 www.medieteorier.dk/projektet

5 Dahl (2004), Bolter (1999), Bruhn Jensen (1996-2003)

Empiri og metode

Empirien findes på to forskellige måder. Den første er en undersøgelse af de tilgængelige internetarkiver, såvel avisernes egne som andre offentlige eller private arkiv. Den anden måde inkluderer interviews med udgivere og analyser af supplerende materiale, i den grad det er muligt at fremskaffe. Begge måder har potentielle vanskeligheder.

Arkivering af internetaviser og websites generelt er en central problematik i forhold til at beskrive internetavisernes historie. Netarkivet.dk er et projekt, der planlægger at bevare Danmarks digitale kulturarv på Internettet, så den kan gives videre til kommende generationer.⁶ Mens den enkelte avis i hovedtræk arkiverer på artikelniveau, ønsker netarkivet.dk at bevare internetavisen/websitet som helhed, med navigation, bannere, interne og eksterne links og øvrigt indhold. Det medfører en række udfordringer i forhold til den tekniske arkivering, kontrol af arkivets gyldighed, fremvisning og persondatabeskyttelse. Et konkret problem for nærværende projekt kan være manglende kildemateriale grundet den manglende pligtaflevering frem til den 1. juli 2005.

En stor del af det empiriske arbejde bliver at opsøge de danske dagblade, og eventuelt andre udgivere der efter afgrænsningen falder ind under fænomenet internetaviser. Interviews med udgivere af de tidlige internetaviser og studier af originalmateriale vil, i den grad det er tilgængelig, belyse genrens formsprog som separat medie og dets relationer til de trykte aviser. Der tænkes et kort, generelt besøg til alle udgivere af danske internetaviser, og senere en mere dybdegående analyse af et repræsentativt udvalg. Metodisk vil alle interviews tage udgangspunkt i Kvaales kvalitative forskningsinterview.⁷

Til det praktiske arbejde med indsamling af empiri og udarbejdelse af en registrant over danske internetaviser vil der involveres studentermedhjælpere.

Projektets bidrag

Projektets forventede resultater omhandler såvel historiske, som teoretiske og statistiske aspekter.

- En afgrænsning af fænomenet ”internetavis”
Teoretisering af internetavisen som medie
- Danske internetavisers historie og fremvækst
Internetavisernes historie vil kunne fungere som et bidrag til opdateringen af *De danske avisers historie 1634-1991* af Søllinge & Thomsen
- En oversigt over danske internetaviser
Register over tidligere og nuværende internetaviser

---

6 www.netarkivet.dk

7 Kvale (1997)

Tidsplan

- E 05
  - Udarbejde detaljeret ph.d.-plan
  - Litteratursøgning og -læsning
  - Generel og specifik medieteor

- F 06
  - Besøg: Danske avis
  - Indsamling og organisering af empiri

- E 06
  - Undervisning/formidling
  - Dybdgående interviews af udvalgte avis
  - Offentliggøre database (register) over danske netaviser

- F 07
  - Udlandsophold
Universitet i Oslo, institutt for medier og kommunikasjon, G. Liestøl

- E 07
  - Analyse af teori og empiri

- F 08
  - Færdiggørelse af afhandling

Forudsætninger

En tidsramme på 3 år er realistisk for at gennemføre projektet. En sammensat og tværfaglig uddannelse med sprog, logik, kommunikation og datalogi giver mig redskaber til dataindsamling, analysearbejde, perspektivering og formidling, som også blev anvendt i mit speciale om retorik i hypertext. Jeg har samtidig en teknisk kunnen som bidrager til en forståelse af de tekniske forudsætninger for internetavisernes fremvækst,

Den første del af stipendiatet vil jeg bruge til at fordybe mig i medieteor og -historie, som er min svage side i forhold til projektets emne. Indenfor internetteori og de tekniske aspekter med at udarbejde en oversigt over internetaviser, er min baggrund som cand.IT og systemudvikler et godt fundament.

Anslag: 11995

Litteraturliste

- Bolter, Jay David; Grusin, Richard (1999): *Remediation. Understanding New Media*, MIT Press, Cambridge, Mass. 1999, 295 p.
- Brügger, Niels; Kolstrup, Søren (ed.) (2002): *Media History. Theories, Methods, Analysis*, Aarhus University Press, Århus 2002, 196 p.
- Brügger, Niels (2003): *Theories of Media and Communication. Histories and Relevance*, Århus 2003, 22 p.
- Dahl, Hans Frederik (2004): *Mediehistorie. Historisk metode i mediefaget*, N. W. Damm & Søn, Oslo 2004, 144 p.
- Engebretsen, Martin (2001): *Nyheten som hypertext. Tekstuelle aspekter ved møtet mellom en gammel sjanger og ny teknologi*, IJ-forlaget, Kr.sand 2001, 351 p.
- Engebretsen, Martin (2002): *Å skrive for skjermen. En innføring i nettjournalistikk*, IJ-forlaget, Kr.sand 2002, 118 p.
- Finnemann, Niels Ole (2005): *Internettet i et mediehistorisk perspektiv*, Samfundslitteratur, Frederiksberg 2005, 335 p.
- Finnemann, Niels Ole (2001): *The Internet. A New Communicational Infrastructure*, Centre for Internet Research, Århus 2001, 47 p.
- Hjarvard, Stig (1995): *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*, Statsministeriets Medieudvalg 1995.
- Jensen, Klaus Bruhn (ed.)(1996-1997): *Dansk mediehistorie 1-3*, Samlerens Forlag, København 1996-1997
- Jensen, Klaus Bruhn (ed.)(2002): *A Handbook of Media and Communication Research. Qualitative and Quantitative Methodologies*, Routledge, London 2002,
- Jensen, Klaus Bruhn (ed.)(2003): *Dansk mediehistorie 4, 1995-2003*, Samfundslitteratur, København 2003, 245 p.
- Kvale, Steinar (1997): *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag, København 1997.
- Petersen, Anja Bechmann (2003): *Internettet og Mediebegrebet. Internettet i et mediegenealogisk og medietypologisk perspektiv*. Prisopgave, Aarhus Universitet, Århus 2003.
- Rada, Holger (1999): *Von der Druckerpresse zum Web-Server*, Wissenschaftlichen Verlag Berlin 1999.
- Schwebs, Ture; Otnes, Hildegunn (2001): *tekst.no. Strukturer og sjangrer i digitale medier*, Cappelen Akademisk Forlag, Oslo 2001, 311 p.
- Søllinge, Jette D.; Thomsen, Niels (1988): *De danske aviser 1634-1989*. 3 bind. Dagspressens Fond, Odense, 1988-1991.
- Wadbring, Ingela; Weibull, Lennart (red) (2000): *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. Göteborg: JMG, 2000.